

Kuka on voittava pelaaja eli voiko yksittäinen pelaaja vaikuttaa joukkueen tulokseen?

Jalkapallospekulanttien keskeinen kiistanaihe vuosikymmenten ajan on ollut kysymys siitä, kumpi on tärkeämpi yksilö vai joukkue joukkueen menestykselle. Vahva ja näkyvä joukko on vahvasti sitä mieltä, että ilman taitavia yksilöitä joukkueeseen ei voi pärjätä. Tämä johtaa ajatteluun, jossa vaikkapa Suomen jalkapallotasoa voi kohottaa vain kouluttamalla taitavia yksilöitä. Pisimmälle vietyä ajatus menee niin pitkälle, että taitavat yksilöt voittavat oli taktiikka mikä tahansa.

Vastapoolina voidaan nähdä taktiikkaan ja joukkuepelaamiseen uskovan ryhmän, joka vähättälee yksittäisen pelaajan merkitystä joukkueen menestykselle. Ilman oivaltavaa taktiikkaa ei tämän mukaan mikään joukkue voi pärjätä.

Suurin osa meistä futiksen seuraajista asemoi itsensä näiden ääripäiden väliin. Oletan, että viime vuosina joukkuepelitaktiikkojen merkitys on valjennut myös yksilökeskeisyyteen vannoville. Onko siis yksittäinen pelaaja merkityksellinen joukkueen menestykselle? Ja miten edes voi osoittaa jonkun yksittäisen pelaajan merkityksen joukkueen menestykselle?

Maalintekijöiden merkitystä korostetaan usein paljon, koska he faktisesti ratkaisevat pelejä, mutta olisiko joku toinenkin pistänyt pallon pussiin, jos muu joukkue pystyy petaamaan avopaikkoja liukuhihnalta? Kukapa voi tietää. Tai eikö maalivahti kuitenkin ole aina se tärkein pelaaja, jos hän mokaa, niin se näkyy heti tulostaululla.

Mutta yhtä hyvin pelinrakentajan tai raatavan puolustajan voi nähdä ratkaisevana pelaajana. Saattaa olla niinkin, että pelaaja, joka tekee pelissä eniten virheitä, on kuitenkin se tärkein pelaaja, koska hän jaksaa yrittää eli mennä maalintekopaikkoihin tai jaksaa ajaa kiinni ylivoimaiseen vastustajaan häiriten häntä ratkaisevasti.

Hankalinta yksittäisen pelaajan merkityksen arvioimiselle on se, että ei voida tietää, miten ottelussa tai sarjassa olisi käynyt ilman tätä pelaajaa. Joskus, todella harvoin, on kuitenkin mahdollista päästä lähes tieteellisen asetelman vaatimukseen, kun sama joukkue on pelannut ilman yhtä pelaajaa otteluita tiettyjä vastustajia vastaan ja pelaa näitä samoja vastustajia vastaan, kun tämä yksi pelaaja on mukana.

Lähtökohtaisesti olen itse sitä mieltä, että joukkue on yksittäistä pelaajaa tärkeämpi. Tutkijana myös epäilen, ettei yksittäisen pelaajan merkitystä voi kovin pätevästi tieteellisesti tutkia. Aina on liikaa muuttujia, joita ei voi kontrolloida. En silti kiellä sitä, etteikö yhden pelaajan merkitys voi olla erittäin suuri, mutta sen osoittaminen on erittäin vaikeaa pelkkien tulosten perusteella.

Jotkut pelaajat ovat kuitenkin joukkuehengen, itseluottamuksen tai taktisen osaamisen puolesta sellaisia ”voittavia pelaajia”, ettei heidän merkitystään voi vähätellä. Vaikea on kuitenkin tutkimuksen keinoin osoittaa tällaista pelaajaa – Leo Messi voittaa Barcelonassa, mutta häviää Argentiinan paidassa. Mutta voidaanko sanoa, että Barcelonassa ja Espanjan maajoukkueessa pelaava Andres Iniesta on voittava pelaaja tai Zlatan, joka on voittanut todella monen maan mestaruuden? Ei voi olla vain sattumaa, että he niin usein ovat voittajien puolella.

Aina voidaan väittää, että kummatkin edellisistä ovat pelanneet niin hyvissä joukkueissa, että voittamisen todennäköisyys on huomattavan suuri oli yksittäisen pelaajan panos mikä tahansa. Liigan voittaminen on myös tilastollisesti huippujoukkueelle huomattavasti helpompaa kuin yksittäisen ottelun voittaminen, jossa todennäköisyys on kuitenkin hyvän ja vähän huonommankin joukkueen ottelussa lähes fifty-fifty, kun se sarjassa kallistuu huippujoukkueelle lähes sataprosenttisesti.

Iniesta ja Zlatan ovat varmasti pelaajia, jotka pitäisi valita omalle puolelle, jos pitäisi valita voittava joukkue. Messillä ja Christiano Ronaldolla ei ole minusta niin vakuuttavaa näyttöä voittamisesta, vaikka heidät usein maailman parhaiksi onkin valittu. Muista pelaajista joukkueeseeni ottaisinkin todennäköisesti Javier Macheranon ja Manuel Neuerin.

Jokaisen valmentajan pitääkin ajatella joukkuetta niin, että se voittaa enemmän kuin häviää. Nykypäivänä tasapelit eivät kuitenkaan riitä, joten pelkät hyvät puolustuspelaajat eivät ole tae menestyksestä. Häviämätön joukkue ei ole riittävän hyvä – joukkueen pitää sen lisäksi voittaa.

Palataan kuitenkin siihen, miten voitaisiin määritellä voittava pelaaja tai yhden pelaajan vaikutus – suuntaan tai toiseen – tuloksia tarkastelemalla. Nykyäänhan netistä löytyy monella eri kielellä lähes kaikkien pelaajien tilastot, mutta niistä ei kuitenkaan näe, ovatko he voittavia pelaajia tai sellaisia, joilla olisi eittämätöntä vaikutusta joukkueen menestykseen. Tällaista tilastointia ja dokumentointia todellakin tarvittaisiin, vaikka se kieltämättä vaikeaa onkin.

Tämä kesä tipautti eteeni kuitenkin kuin tarjottimella ottelutulokset, joiden avulla yhden pelaajan vaikutuksen voisi ainakin periaatteessa todentaa. Ja, kun oikein hauska sattuu, niin se pelaaja olen minä itse. Minähän aloitin pelaamisen vasta elokuussa 55-vuotiaiden SM-kisoissa. Sen jälkeen pelasinkin myös Helsingin piirin 55-vuotiaiden ylemmän loppusarjan. Ja sain vahingossa käsiini tutkimusaineiston, jolla voi vastata kysymykseeni melko vakuuttavasti.

SM-kisoissa pelasinkin Puijon Pallon joukkueessa, joka kohtasi alkulohkon ensimmäisessä ottelussaan Puotinkylän Valtin. Ottelu päättyi 1-1, mutta minä en pelannut ottelussa, koska Valtti on normaalisti oma joukkueeni. Loppuottelussa samat joukkueet ottivat yhteen uudelleen, mutta nyt minä pelasinkin PuPassa, joka voitti 3-1.

En tehnyt maaleja enkä varmasti kuulunut ottelun parhaimpiin pelaajiin, mutta pystyin kyllä auttamaan savolaisia tekemään oikeita asioita, koska tunsin vastustajan hyvin. Pelasin myös virheettömästi ja sain aikaan pari vaarallista tilannetta vastustajan maalille. Vaikutukseni oli siis se, että teimme kaksi maalia enemmän ja voitimme ottelun saaden 2 pistettäkin enemmän, vaikka sillä ei finaalisissa mitään merkitystä ollutkaan.

Helsingin piirisarjassa Puotinkylän Valtti tuli alkulohkossa kolmanneksi KUV:n ja Kiffenin jälkeen, neljäntenä loppusarjaan pääsi MauPa, jonka Valtti voitti alkulohkossa. Valtti oli siis saanut neljä pistettä näitä joukkueita vastaan alkusarjassa. Loppusarjassa Valtti voitti Kiffenin ja MauPan ja pelasi tasan KUV:n kanssa saaden seitsemän pistettä ja voittaen näin piirinmestaruuden. Nettovaikutus omasta pelaamisestani voidaan siis arvioida sijoituksen nousuna kolmannelle ensimmäiseksi ja pisteissä teho nousi neljästä seitsemään. Oheisesta taulukosta näkee vielä kaikkien ottelut ja sarjasijoituksen eriteltyinä.

Ottelu	Ennen	Jälkeen	Vaikutus: pisteet	Vaikutus: maalit
PuPa-Valtti	1-1	3-1	2	2
Valtti-Kiffen	1-1	3-2	2	2
Valtti-MauPa	3-1	6-1	0	3
Valtti-KUV	1-3	1-1	1	0
Yhteensä			5	7

Voisiko yhden pelaajan vaikutusta paremmin osoittaa? Epäilen, että ilman järjestettyä koeasetelmaa se olisi mahdotonta. Sijoituksissa sama näkyy yhtä selvästi: viime vuonna PuPa oli SM-kisoissa kolmas, tänä vuonna mestari. Valtti oli piirisarjan alkulohkon jälkeen kolmas ja loppusarjan jälkeen siis ykkönen.

Sarja	Ennen/ 2014	Jälkeen/ 2015	Vaikutus: sijoitus
55-SM/PuPa	3	1	2
	Ennen/ alkusarja	Jälkeen/ loppusarja	
55 Hgin piiri	3	1	2

Silti oman pelaamiseni vaikutusta voidaan helposti vähätellä, koska en tehnyt maaleja enkä edes pelannut kovin paljon parissa ottelussa. Toisaalta annoin ratkaisevaan maaliin Kiffeniä vastaan loistavan syötön. Ja juuri se maali itse asiassa lopulta ratkaisi mestaruuden. Pelasin myös paljon ja vahvasti MauPa-ottelussa, jossa teimme ratkaisevan paljon maaleja, jos olisimme päätyneet pistejako.

Ja niinkin voi ajatella, että ottelussa KUV:ia vastaan jäimme tasapeliin juuri silloin, kun itse en päässyt toisella jaksolla kentälle, koska pelasin sarjan parhaan pelaajan vaihtomiehenä ja meidän oli tasoitettava ottelu. Olin kuitenkin hyvin lähellä tehdä maalin tuossakin pelissä.

Pelkkää peliä seuraamalla ei voi kuitenkaan kiistattomasti tunnistaa voittavaa pelaajaa. Kyse on henkisestä kantista ja toisia kannustavasta positiivisuudesta sekä kyvystä olla välittämättä vastustajien häirintäyrityksistä. Ja siitä, että keskittyy koko ajan itse peliin ja siihen, miten parhaiten pelaamme kunkin tilanteen. Fokusointi ei saa herpaantua, vaikka pelissä tapahtuisi mitään.

No, enhän minä aina jaksa olla tuollainen, mutta aika usein kuitenkin. Koko lyhyen jalkapallourani aikana olen voittanut todella suuren osan käymistäni otteluista. Nopeasti laskien olen elämäni aikana pelannut vain kymmenenä eri kautena sarjapelejä ja vain kuusi täyttä sarjakautta, mutta silti minulla on viisi Suomen mestaruutta, kolme SM-hopeaa ja kaksi muuta mestaruutta sekä ainakin viisi piirin mestaruutta ja yksi hopea. Arvioisin, että olen ollut hyvin tärkeä tekijä neljässä mestaruudessa ja kolmessa hopeassa sekä ainakin kohtalaisen tärkeä kaikissa piirinmestaruusmitaleissa. Lisäksi olen ollut 2-divisioonassa toiseksi tullessa ja 1-divarin voittaneessa joukkueessa. Olen valinnut voittavat joukkueet tai sitten ne joukkueet voittavat, joissa minä olen...

Tämäkään vuosi ei siis tuottanut poikkeusta – olen ainut 55-vuotiaiden sarjassa, joka on sekä piirin että Suomen mestari. Minun kanssani samassa joukkueessa kannattaisi pelata... vinkkinä vaan Zlatanille ja Iniestalle ikämiessarjoja ajatellen.